

Novel·la lleugera

Narrativa

Mauricio o las elecciones primarias

Eduardo Mendoza
Seix Barral, Barcelona, 2006

Quim Aranda

Qualsevol escriptor és presoner de la seva obra. Algú que té al darrere *La verdad sobre el caso Savolta*, *La ciudad de los prodigios* i, fins i tot, *Una comedia ligera* i peces de relotgeria d'una altra dimensió, però igualment precises, com ara *El año del diluvio* i *La isla inaudita*, no ho té fàcil a l'hora de plantejar-se projectes nous, estimulants per a ell i també per al(s) seu(s) lector(s). D'altra banda, el lector es pensa que té el dret —que ningú no li dona, però que ell s'atorga— d'exigir al seu autor el màxim en cadascuna de les propostes que li ofereix.

Un nou projecte és, tanmateix, una nova cruïlla. L'escriptor tria amb llibertat el camí per sortir-ne més ben parat. Però sempre és una llibertat vigilada. Pel lector. No parlo del pretès tutelatge que en fa la crítica oficial, la qual, si més no en el cas del nom consagrat, sovint practica la buidor gran-

diloqüent quan el nou lliurament no acaba d'enlairar-se. Aleshores recorre als clàssics per destacar-ne, a través d'un hipotètic parentiu, les virtuts. I ancora així la peça en una tradició lliure de sospita, inqüestionable. Papereta salvada.

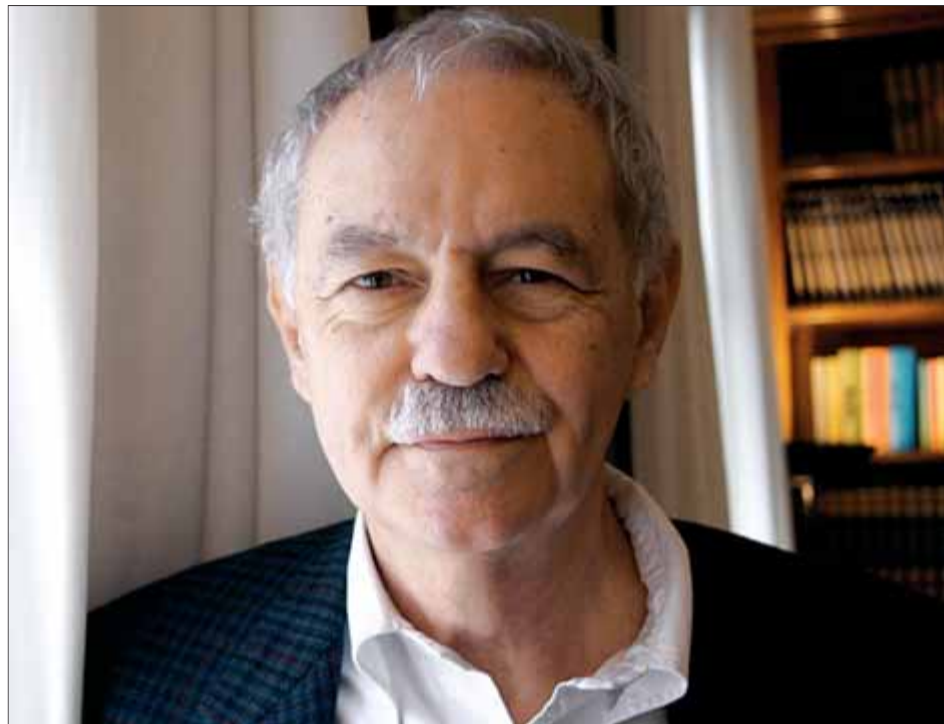
La pràctica de ser indulgent amb autors que viuen per sobre del bé i del mal desprestigia els crítics, banalitzant la crítica i la fa del tot innecessària. Als escriptors, a més, els ofèn, perquè els prenen per criatures —incapaços d'encaixar comentaris poc favorables—, o bé per malalts, sempre disposats a desafiar-los a un duel amb espasa o arcabús per venjar l'afront.

Els darrers anys, Eduardo Mendoza havia triat opcions que, com a lector, ni m'interessaven gaire ni m'agradaven gens. Ho diré amb tot el respecte que em mereixen la seva obra i la seva persona, però *La aventura del tocador de señoras* em va semblar un artefacte insuportable. Tampoc, contra l'opinió majoritària, vaig poder pair *El laberinto de las aceitunas* i, amb prou feines, *El misterio de la cripta embrujada*. De la decepció que en vaig treure ja no em van quedar ganes de tastar *El último trayecto de Horacio Dos* (2002). Quatre anys

després, però, no podia deixar passar una nova novel·la seva. Això sí, demanant-li el màxim.

Mauricio o las elecciones primarias és una història moral. Els dos personatges principals, tots dos al mateix cantó de la balança, són Mauricio, un dentista lector de Goethe, i Clotilde, una jove i ambiciosa aprenent d'advocada. En un moment conegut i recent de la història de Barcelona i d'Espanya (1984-1986), s'enfronten a si mateixos quan la vida, amb els seus capricis, posa a prova les seves conviccions, la seva rectitud i la seva ideologia, més aviat tèbia; en definitiva, quan són qüestionats en tant que éssers humans. Una trobada casual —no ho és gens, però, quan té lloc a casa d'un empresari que es mou entre bastidors— tindrà una doble conseqüència en la vida de Mauricio: d'una banda, formarà part de les llistes del PSC a les eleccions autonòmiques del 1984; de l'altra, es trobarà amb Clotilde.

A l'altra riba d'aquest escenari petitburgès hi ha la Porritos i el seu món (Santa Coloma com a paradigma; ara ho seria un Raval ple d'immigració), ple de víctimes socials en més o menys grau, i també amb algun vell lluitador que encara no vol rendir-se. La noia, que no té

Eduardo Mendoza ha publicat una novel·la situada a mitjans dels 80. JORDI GARCIA

capital de cap mena, ni cultural ni econòmic, amb prou feines pot cantar ranxeres acompanyada d'una guitarra. Mauricio la troba durant un míting del PSC. La Porritos —no és el tercer vèrtex de cap triangle, perquè no n'hi ha cap, encara que ho sembli— no podrà arribar a temps al repartiment de beneficis inaugurat després de la victòria socialista del 1982 i, molt especialment, després que la designació de Barcelona com a seu olímpica faci albirar el paradís per a tothom, fins i tot per a aquells que només recolliran les deixalles de la festa, ja sigui en forma de més platja o de rondes de circumval·lació.

El material és atractiu. Però els resultats, al meu parer, no gaire. Perquè els personatges sobre els quals descansa tot plegat no ho són gens.

Altres problemes? El narrador, omniscient, dibuixa amb traç gruixut i sovint poc exacte el rerefons (pàg. 157-158, pàg. 229); fa transicions entre discurs i acció més aviat maldestres (pàg. 230); fa parlar els personatges de mitjans dels 80 amb punts de vista que són dels 90 o encara posteriors (pàg. 296). Hi ha monòlegs que no són creïbles en algú com Clotilde, de 22 anys (pàg. 58 i 59), perquè no hem llegit abans cap *background* que

ho justifiqui; com tampoc ho són altres accions seves, com l'episodi lèsbic, completament *out of the blue*.

Tanmateix, tota la seqüència temporal de la novel·la, entre les eleccions del 1984 i l'octubre del 1986 és boirosa.

El resultat és una novel·la lleugera. I no parlo de detalls, com ara si hi podia haver o no whisky al casino d'Arenys de Mar el 1947. Parlo de qüestions molt més estructurals i de fons.

Eduardo Mendoza ofereix una cançó lleugereta, no pas cap simfonia. Ara, potser era aquesta la seva tria. Llavors, res a dir, només que no m'agrada i que em sap greu.

Un desvergonyiment més

Poesia

Gestual

Mireia Vidal-Conte
Pròleg de Màrius Sampere
Pagès Edicions. Lleida, 2005

Pragari

Columna. Barcelona, 2005

D. Sam Abrams

Potser un dels indicis més clars d'un cert desordre i anomalia en el món de la poesia catalana ha estat la publicació, el 2005, de dos llibres en un any per part d'una sèrie d'autors. La gran reducció de canals d'edició de la lírica catalana lògicament ha acabat suscitant un afany exacerbat de publicació. I un indicatiu més inequívoc encara ha estat l'eclosió de noves veus per partida doble com és el cas de Mireia Vidal-Conte, que es va endur en un sol any el premi Benet Ribas dels premis Recull de Blanes i el premi Miquel de Palol dels premis literaris de Girona.

Si deixem les anomalies en el panorama de l'edició de po-

Mireia Vidal-Conte. PERE VIRGILI

esia a Catalunya a banda, hem de celebrar l'aparició de veus noves com la de Mireia Vidal-Conte, perquè són veus fresques i impetuoses. En definitiva, els lectors de *Gestual* i de *Pragari* no tindran aquella sensació desagradable d'estar llegint per enèsima vegada el mateix llibre de versos ensoportats i anèmics.

En tots dos poemaris, però sobretot a *Gestual*, Vidal-

Conte aposta abans que res per la textura del discurs. Amb un discurs precís, vital, nerviós i sembrat d'imatges, la poeta triba contra els límits de la comunicació tradicional per descobrir una mena de quarta dimensió de la llengua en què les paraules estiguin dotades de més fisicitat i ens procurin una comprensió de la vida més completa, que ultrapassi les restriccions de la lògica i la raó. En aquest sentit, Vidal-Conte intenta reformular o eixamplar els fonaments mateixos de la nostra realitat com ara la percepció del temps ("espera'm fins que arribi algun dia d'algun segle"), de l'espai ("ja sense cap resclosa") i de la identitat personal ("parlant-te, parlo doble").

I la poeta ens fa arribar la seva veu revestida d'un to molt eficaç que oscil·la entre la insolència, la franquesa extremada i una actitud clarament antiheroica o antidramàtica. Així, ens confessa en un poema punyent de *Pragari*: "Escriu / com un desvergonyiment més".

Nascuts a les escombraries

Poesia

La pols dels carrers

Júlia Costa
Meteora. Barcelona, 2006

Xènia Dyakonova

El títol que he posat a l'article podria semblar despectiu i burleta. Sempre que hom s'oblidi d'uns versos magnífics d'Anna Akhmatova: "Si sabéssiu de quina mena / d'escombraries neix el vers, desvergonyit!...". Recordo haver sentit a la meua Rússia natal una gravació molt antiga, que grinyolava de manera gairebé insuportable, en la qual Akhmatova mateixa recitava aquest poema amb el seu contracte enrogallat de fumadora empedreïda. Pro-nunciava la paraula *escombraries* amb una tendresa especial, marcant-la amb allò que en música s'anomena *sforzando*... Tenint en compte que

peco d'un cert patriotisme literari, el fet que una poeta de llengua, per a mi, estrangera m'hagi recordat Akhmatova ja diu molt a favor de Costa.

Els poemes de Júlia Costa demostren que en la vida quotidiana d'un habitant de Barcelona, fins i tot en la mediocritat més grisa de les seves ocupacions diàries, s'hi poden trobar espurnes màgiques. Costa, que a més és autora de contes i novel·les juvenils guardonats amb nombrosos premis, és sobretot poeta, en el sentit més pur i elevat del terme. Sap observar al seu voltant, fixar-se en les prostitutes del Paral·lel, en el músic ambulat al metro, en els llibreters del mercat de Sant Antoni i en la pernuquera del Raval, ena-morant-se'n de tot cor i convertint-los a tots en personatges d'una poesia humana, senzilla, lleugera i regida per una mètrica i unes rimes que

fan goig. No es tracta d'una poesia moderna tal com ho entenen els avantguardistes: no hi ha recerques conceptuals, al·lusions cultistes, metàfores extravagants destinades a *épater le bourgeois* ni jocs fonètics arriscats.

Són versos casolans, si voleu, una mica ingenus i de vegades una mica antiquats, però allhora tenen la virtut innegable i poc freqüent d'estar molt a prop de la vida real i acceptar-la tal com és, de tocar de peus a terra amb summa delicadesa i de no menysprear res del que troben pel camí.

El vocabulari que fa servir Costa és mancat de pretensió, nífid i ben català sense ser exageradament castís. En resum, la lliçó que dona el poemari és que la humilitat no és un obstacle per ser poeta. Amb una mica de sort, pot arribar a ser un avantatge.